

DOI: 10.61718/att13.02
УДК 355.4:330.322.54:69.059

Бєліх Ігор Володимирович
ORCID: 0000-0001-5545-3021
Запорізький національний університет

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО РЕАЛІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА У СФЕРІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ НА РІВНІ МІСЦЕВИХ ГРОМАД

У дослідженні проведено аналіз методологічних підходів до реалізації публічно-приватного партнерства у сфері цивільного захисту на рівні місцевих громад. На основі порівняння інституційного, системного, правового, фінансово-економічного, інноваційного та інших підходів визначено їх потенціал для імплементації в систему цивільного захисту України. Обґрунтовано, що ефективність ППП у системі цивільного захисту варто забезпечувати за рахунок синергії різних методологічних підходів, що дозволить посилити спроможність системи цивільного захисту до реагування на кризові ситуації. Запропоновано створити багатовимірну модель ППП, яка б поєднувала сталий розвиток, інновації, прозорість, оперативність, технологічність, що в свою чергу, забезпечить комплексний підхід до розбудови цивільного захисту на рівні місцевих громад. Ключові слова: публічно-приватне партнерство, цивільний захист, національна безпека, державно-приватне партнерство, гуманітарні, інновації, синергія.

Вступ. Воєнні дії та обстріли території України привели до зростання також екологічних, техногенних та соціальних загроз, що потребує посилення існуючих та застосування нових ефективних заходів цивільного захисту (Далі – ЦЗ) на рівні місцевих громад. Одним із ключових механізмів посилення такого захисту та впровадження інновацій є застосування публічно – приватного партнерства (Далі – ППП). Проте реалізація ППП потребує застосування чітко визначених методологічних засад, які регламентують дію такого механізму. Для створення та обґрунтування такої методології варто провести аналіз міжнародного досвіду в аспекті його імплементації в умовах України.

Мета дослідження. Сформулювати науково обґрунтовані методологічні засади реалізації публічно-приватного партнерства у сфері цивільного захисту на рівні місцевих громад шляхом аналізу міжнародного досвіду, узагальнення наявних підходів та розробки рекомендацій щодо їх адаптації в умовах воєнних загроз і післявоєнного відновлення України.

Завдання дослідження:

1. Дослідити сутність і специфіку ППП у сфері ЦЗ.
2. Проаналізувати міжнародний досвід застосування ППП та виокремити ключові методологічні підходи до його реалізації.
3. Здійснити порівняльний аналіз існуючих підходів до ППП.
4. Визначити можливості та обмеження застосування підходів до ППП у контексті застосування у сфері ЦЗ місцевих громад в Україні.
5. Обрати та обґрунтувати методологічні підходи для посилення ефективності системи ЦЗ в місцевих громадах України.
6. Розробити пропозиції щодо створення моделі ППП у сфері ЦЗ місцевих громад з урахуванням сучасних викликів та потреб післявоєнного відновлення.

Методи дослідження:

1. Системний підхід – для розгляду ППП як комплексної соціально-економічної системи у сфері ЦЗ.
2. Порівняльний аналіз – для зіставлення міжнародних та національних практик реалізації ППП.
3. Метод узагальнення та класифікації – для виокремлення та структурування ключових методологічних підходів.
4. Метод аналізу витрат і вигоди (СВА) – для оцінки ефективності застосування ППП у проектах ЦЗ.
5. Ризик-орієнтований аналіз – для визначення стратегій управління ризиками у партнерських проектах.
6. Прогностичний метод – для окреслення перспектив розвитку ППП у сфері ЦЗ на рівні місцевих громад.

Виклад основного матеріалу. Даний матеріал є продовженням дослідження теоретико-методологічних засад ППП у сфері ЦЗ та базується на матеріалах попередніх досліджень сутності та особливості функціонування ППП партнерства у сфері ЦЗ [1]. Попередні матеріали дослідження також були опубліковані в

наукових виданнях та обговорювались на науково – практичних конференціях протягом 2021- 2025 років [2, 3, 4, 5]. Приведені деякі з них.

По суті цього дослідження. Визначення ефективних алгоритмів співпраці між органами місцевого самоврядування, державними структурами, приватними компаніями та громадськістю було завжди важливим моментом у побудові ППП. У світі вже напрацьована певна методологія стосовно такого партнерства. Застосування ППП саме у сфері ЦЗ потребує його розгляду як одного з різновидів. Виходячи з цього, далі розглянемо та проаналізуємо існуючий у світі досвід створення методології ППП загального спрямування.

Осборн С. у інституційному підході пропонував створення стійких структур – спеціалізованих агенств (інституцій) та механізмів регулювання, що знижують транзакційні витрати, які б забезпечували нормативно-правове регулювання ППП, що в свою чергу б зміцнювало довіру між державою і приватним партнером [6].

Ходж Г. та Греве К. у системному підході розглядають ППП як комплексну соціально – економічну систему що дозволяє ідентифікувати критичні точки управління та розробляти комплексні рішення для підвищення ефективності партнерства [7].

Ескомб Є.Р. застосовує підхід аналізу витрат і вигоди [8].

Акінтоє А., Бек М., Хардкасл К. застосовують підхід порівняння з державним сектором, коли використовують методологічний інструмент оцінки переваг і недоліків ППП [9].

Бейн Р. використовує підхід управління ризиками, де балансує інтереси держави та бізнесу через стратегічне страхування, завдяки застосуванню фінансових компенсаційних механізмів [10].

Гатті С. застосував фінансово-економічний підхід через оптимізацію фінансування, інвестиційну привабливість і збалансований розподіл грошових потоків, що зменшує навантаження на державний бюджет та дає ППП фінансову стійкість [11].

Делмон Дж. застосував правовий підхід завдяки якому відбувається створення прозорого і стабільного середовища між державою і бізнесом [12].

Стратегічний підхід Де Брюйна П. та Яннсена В. являє собою інструмент реалізації державних стратегій, які спрямовані на модернізацію, підвищення якості та на впровадження і розвиток інновацій [13].

Економічна і соціальна комісія ООН для Азії та Тихого океану застосовує підхід сталого розвитку, де ППП інтегрує сталі принципи, забезпечуючи баланс економіки, соціальної інклюзивності та екологічної стійкості [14].

Світовий економічний форум пропонує інноваційний підхід, в якому ППП базується на застосуванні цифрових технологій та інновацій, що в свою чергу забезпечує адаптивність, віддачу від інвестицій та ефективність [15].

Тобто ми бачимо, що представлені підходи досить складні для їх реалізації у сфері ЦЗ. Тому для адаптації перелічених підходів у цю сферу було проведено їх комплексний та порівняльний аналіз.

Висновки та пропозиції. Визначено, що ефективна імплементація ППП у сферу ЦЗ це синергія комплексної інтеграції інституційних, системних, правових, економічних та інноваційних механізмів. Встановлено, що синергія методологічних підходів у контексті війни та післявоєнного відновлення буде підсилювати спроможність системи ЦЗ до реагування на кризові ситуації. Встановлено, що синергія методологічних підходів створює основу для швидкого реагування системи ЦЗ шляхом інтеграції у військово-цивільні адміністрації, здатна забезпечувати координацію та безперебійне функціонування критичної інфраструктури; дає можливість оцінити рентабельність і доцільність проєктів (можливо через застосування СВА та РСК); дає можливість підвищити точність прогнозування і управління завдяки цифровим платформам та використанню великих даних (інноваційний підхід); може забезпечити мінімізацію загроз та розробити механізми страхування воєнних ризиків (підхід управління ризиками)... Таким чином за результатами дослідження пропонується створити багатовимірну модель ППП, яка б могла поєднати сталий розвиток, інновації, прозорість, оперативність, технологічність, що в свою чергу, забезпечить комплексний підхід до розбудови та посилить цивільний захист на рівні місцевих громад.

Джерела.

1. Беліх І. В. Сутність та особливості функціонування публічно-приватного партнерства у сфері цивільного захисту. *Нотатки сучасної науки*. 2025. № 28. DOI: <https://doi.org/10.61718/nsn28.02>
2. Беліх І. В. Сучасний стан організації цивільного захисту в місцевих громадах України. *Державне управління в Україні: виклики та перспективи : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 7-8 трав. 2021 р.* Запоріжжя: Класичний приватний університет, 2021. 100 с. ISBN 978-966-992-508-4.
3. Беліх І. В. Досвід публічно-приватного партнерства на прикладі інженерного захисту від підтоплення захисних споруд цивільного захисту та території Вільнянської міської територіальної громади Запорізької області. *Держава та регіони. Серія: Державне управління*. 2021. № 2 (72). С. 63–70. DOI: <https://doi.org/10.32840/1813-3401.2021.2.9>
4. Беліх І. В. Інструменти для реалізації гуманітарних цілей протимінної діяльності. *Публічне управління і адміністрування в Україні*. 2024. Вип. 43. С. 133–139. DOI: <https://doi.org/10.32782/pma2663-5240-2024.43.20>
5. Беліх І. В. Публічно-приватне партнерство як механізм розвитку фонду споруд цивільного захисту в Україні. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Публічне управління та адміністрування*. 2024. Т. 35 (74), № 6. С. 105–112. DOI: <https://doi.org/10.32782/TNU-2663-6468/2024.6/19>

6. Osborne S. Public-Private Partnerships: Theory and Practice in International Perspective. London: Routledge, 2000. P. 15-32.
7. Hodge G., Greve C. The Challenge of Public-Private Partnerships: Learning from International Experience. Cheltenham: Edward Elgar Publishing, 2005. P. 3-30.
8. Yescombe E. R. Public-Private Partnerships: Principles of Policy and Finance. Oxford: Butterworth-Heinemann, 2007. P. 141-165.
9. Akintoye A., Beck M., Hardcastle C. Public-Private Partnerships: Managing Risks and Opportunities. Oxford: Wiley-Blackwell, 2003. P. 89-105.
10. Bain R. Public-Private Partnership: Risk Management. London: Thomas Telford Publishing, 2009. P. 45-60.
11. Gatti S. Project Finance in Theory and Practice: Designing, Structuring, and Financing Private and Public Projects. Amsterdam: Academic Press, 2008. P. 201-225.
12. Delmon J. Private Sector Investment in Infrastructure: Project Finance, PPP Projects and Risks. Alphen aan den Rijn: Kluwer Law International, 2009. P. 75-98.
13. De Bruijn P., Janssen W. Building Public-Private Partnerships: Assessing and Managing Risks in Port Development. Rotterdam: Erasmus University Rotterdam, 2017. P. 12-29.
14. A Guidebook on Public-Private Partnership in Infrastructure / United Nations Economic and Social Commission for Asia and the Pacific. New York: United Nations, 2011. P. 35-50.
15. Strategic Infrastructure: Steps to Operate and Maintain Infrastructure Efficiently and Effectively. Geneva: World Economic Forum, 2014. P. 22-38.